

Kulturális-közéleti havilap, harminckilencedik évfolyam

2012 július Ról-ról

Gyórfy Iván: A gyerekszabadító (Holdfény királyság (Moonrise Kingdom). Színes, feliratos amerikai játékfilm, 94 perc, 2012. Rendező-forgatókönyvíró-producer Wes Anderson.)

Bár egy generáció választja el a filmrendezőt az írótól – Wes Anderson 1969-es születésű, Paul Auster ellenben 47-es –, mindazonáltal az utóbbi regényei az előbbi filmjeiben is eligazítanak. És itt nem szabad beérnünk azzal a nem túl szilárd lábakon álló párhuzammal, amely egy filmbeli utazás és a lélek mélyén megtapasztalt bolyongás között állhat fenn, még ha jogos is lenne a feltevés, hogy az *Utazás Darjeelingbe* Wes Andersontól egyszerre főhajtás Satyajit Ray filmművészeté előtt, valamint az Auster-hősök pszichés stációinak újrabútorozása. Anderson legújabb alkotása, a *Holdfény királyság* azonban még közelebb hozza a szellemi ikreket egymáshoz (akiknek talán életükben nem volt tudomásuk erről a rokonságról). A film ugyanúgy a múlt század hatvanas éveiben játszódik, mint Auster *Holdpalota* című regénye, ám az egyik a vietnami kudarc és a 68-as mozgalom elsőprő lendülete előtt, a másik a közben vesz mintát az amerikai hétköznapiakból. Az első a Holdra szállás évében, egy Holdpalota nevű kínai étteremmel szemben élő, a Holdfény nevű festmény megtekintésére készülő s a Holdfényexpressz zenekarral is összefüggésbe kerülő főhősről szól, aki belső elveszettségét kalandos utazással próbálja felülírni; a második egy ifjú párról, akik az őket üldöző, meg nem értő világtól megszökve megalapítják saját, külön bejáratú azilumukat, a Holdfény Királyságot. Megérthetnék egymást még akkor is, ha egy nemzet önértelmezésének traumatikus kronológiáján kellene keresztülverekedniük magukat, hogy megejthessék a virtuális kézfogót.

Wes Anderson egy sosem volt valóságot teremt újra a képzeletbeli New England-i szigeten, egy valóságos Rhode Island-i forgatási helyszínen – ugyanúgy, ahogy tette *Tenenbaum*, a *háziatok* című keserédes komédiájában New Yorkban, vagy Cousteau kapitány-paródiájában, tisztelgésében, az *Édes vízi életben* valahol a Mediterráneumban. Cserkészek, kiégett rendőrök, egymással marakodó ügyvéd házaspár, és furcsa, vörös sipkás narrátormanók által benépesített szigetét a hatvanas évek tárgyi és vizuális kultúrája, a korabeli francia sanzonok slágerei, s az akkor élt kiskamaszok édesbús hangulata, az akkor élt felnőttek illúziómentes, de éppen még kegyelmi pillanatban elkapott látásmódja rendez be. Mintha a texasi rendező – aki pont az első Holdra szállás évében született – valaha is átélhette és újrarázhathatta volna 1965 nyarának atlanti-parti misztériumát.

A *Holdfény királyság* főszereplője Sam Shakusky 12 éves cserkészifjanc, aki nevelőszüleitől érkezett nyári kiképzésre erre az isten háta mögötti földdarabkára, ahol csak a postarepülő kiszámítható röpködése és a telefonközpontos kisasszony hatékony közreműködése teremti

meg a szaggatott kapcsolatot a nagyvilággal. Sam magányos, meg nem értett, kissé koravén árva gyerek, akit sem fogadott családja, sem a cserkészközösség nem érez igazán magáénak – egyedül a vele egykorú Suzy Bishop, akivel egy évvel korábban ismerkedett meg a szigeten, s év közbeni levelezésükben feltárták egymás előtt „problémás” gyermekkoruk legféltebb titkait. Suzy ügyvéd szüleivel és kisöccseivel él együtt egy világítótoronnyal kiegészített nyári lakban, ám velük ugyanúgy nem találja meg a hangot, mint azok egymással: Walt egérszürke jelleme és felesége, Laura alkalmi összecsiszolódása Sharppal, a helyi rendőrrel a gondoskodva elhanyagoló család képeskönyvekbe illő mintapéldáját állítja elénk. Eközben Ward, a civilben matematikatanár cserkészvezető igyekszik szigorú klauzulák közé szorítani a gondjaira bízott kölykök életét, s esténként szalagra vett tábornaplót vezet a semmitmondó eseményekről és kisszerű kétségeiről.

Ám egyik napról a másikra Sam eltűnik a táborból, s ugyanakkor Suzynak is nyoma vész: együtt próbálják bejárni a sziget indián őslakók által kijelölt aratási útvonalát egészen a címben jelzett titokzatos öbölig, ugyanakkor végigkóstolják a bennük dülő hormonok fűszerkínálatát – míg csak szembe nem találják magukat a Sammel nem túlzottan rokonszenvező cserkészársakkal, Suzy felpaprikázódott szüleivel, a nevelési gondokat a gyámügyre átestáló közönyös nevelők, a helyi hatóságok és a keresésükre indított kutatóexpedícióban résztvevők egyesített hadával, amely a Holdfény Királyság leigázásával és asszimilációjával fenyeget. Ám ekkor kezdetét veszi egy újabb kaland, amely már messze túllépi a realitás határait, és földöntúli erők beavatkozását idézi elő, olyan magától értetődő természetességgel, mintha csak egy Auster-regény képlékeny talaján imbolyognának a szereplők.

Anderson pengeéles kontúrokkal körbevont, mégis egy elsárgult fotográfia kétdimenziós világából az óceánba hajított apró maszatfoltra vetített tájképei, a tőle megszokott esetlen bájjal, már-már slemilként csámborgó alakok, és a Francis Ford Coppola fiával, Roman Coppolával közösen jegyzett szövegekönvből kirángatott abszurd mondatok kultúrkörében lehetetlen nem otthon éreznünk magunkat. Hihetetlenül erős atmoszféra, kiválóan felskiccelt, egy-két jellemvonásból kibontott, az önmaguk karikatúrájának sem utolsó, világfájdalommal megbolondított, ám rendkívül bájos gyerekszereplőknek parírozó sztárszínészek, elsőrangú korrajz, kiszámíthatatlan bakugrásukkal előrehaladó történet, döbbenetes látványvilág, időben és térben, horizontálisan és vertikálisan egyaránt elcsúszó kameramozgás s a történetet ellenpontozó, korhű hangzatok – a *Holdfény királyság* Wes Anderson összetéveszthetetlen stílusjegyeinek legjavát idézi.

A rendező előszeretettel fordul ugyanazokhoz az alkotótársakhoz, színészekhez, ötletmorzsákhoz és életrajzi momentumokhoz ihletért – ezúttal a Suzy apját alakító Bill Murray, valamint a simlis cserkészként feltűnő Jason Schwartzman az, akiről a legtöbb Anderson-filmre asszociálhatunk. S bár a korábbiakkal ellenétben itt mindketten mellékszerepeket visznek, fontosabb és színesebb mellékszerepeket aligha lehetne találni. A többi „szöveges statisztára” sem lehet panasz: Bruce Willis az akció- és vígjátéki szerepeiben már megismert, életnyűt rendőr figuráját húzza magára, szeretetre méltó esetlenséggel; Edward Norton Ward táborvezető szórakozottan szánni való alakjában tündököl; Harvey Keitel a mulatságosan fensőbbes főcserkész, akivel Ward némi összetűzésbe keveredik, miután kisiklanak kezéből a szálak; Tilda Swinton a rettenthetetlenül rideg gyámügyes, aki talán az elektrosokk-terápiától sem riadna vissza Sam „egészséges” fejlődése érdekében; végül, de nem utolsósorban Frances McDormand a gyermekeivel megafonon kommunikáló, kapcsolatából kikacsintó családanya szerepét kapta. (A Coen fivérektől tehát ez alkalommal nem csupán hasonló családi háttérét, a Super 8-as kamerával való kezdeti mozgóképes kísérleteit, Ethanzhoz hasonló filozófiai tanulmányait, minden pályatárstól megkülönböztethető védjegyeit „kölcönözte” Anderson – hanem Joel színész- feleségét is, aki ragyogóan belesimul a kispolgári környezetrajzba.) Az igazi főnyeremény azonban a két amatőr, semmilyen filmes

előélettel nem rendelkező gyerek, Gilman Jared (Sam) és Kara Hayward (Suzy) felbukkanása: halálos komolyságuk, mellyel a „felnőttek” közkedvelt játékát, az érzelmi-fizikai tapogatózást játsszák, kissé csúnyácska, de gondolatgazdag mimikájuk, ösztönvezérelt testbeszédük és nem e világi harmóniájuk élménnyé tesz minden velük készült képkockát. Útjuk az általuk bejárt föld és víz ősi birtokosait idézi, akik feltételezett bátorságukat, őszinteségüket és önzetlenségüket ruházzák át a gyermekkorból éppen kilépő párra – új, közös életet kezdenek példátlan fordulatok árán, mint a Suzy ifjúsági regényeiben szereplő kiskorú kalandorok és világmegváltók.

Wes Andersonnál soha nem lehet tudni, a mítosz és a tudatalatti mely rétegeiben jár éppen, mert az emberiség egyetemes kultúrkincseit és idétlen balfogásait szégyentelenül keveri saját álmaival, filmes ideáival és idézeteivel, de egyiket sem veszi túlságosan komolyan, egy groteszk pillanatért bármit feláldozna. Talán az is csak egy intellektuális játék, hogy egy általa másfél évtizede jól ismert szigetre vitte el szórakozni a stábot, és körbekergette őket pontosan annak az öbölnek a történelmi helyszínein, ahol egyes források szerint első ízben léptek fel fegyverrel a kézben a brit fennhatóság ellen az elszakadni kívánó gyarmatok, néhány évvel a függetlenségi háború előtt, már 1772-ben; annak az államnak a területén, amelyben százhusz évvel korábban először szakítottak a rabszolgaság gyakorlatával. Pontosan ez a legizgalmasabb Wes Anderson filmjeiben: úgy kerülgeti egy országot, egy történelmi időszakot, egy filmes örökséget vagy akár csak egy jellemző életstílust átkos és áldásos hatásait, hogy nem mindig rakja őket a kirakatba, és soha nem mond felettük ítéletet.

Ráadásul a gyerekeket sem fél kirángatni a szűkre szabott morális, fejlődéslélektani és kriminológiai korlátok közül: emberszámba veszi őket, amiben – tengeren innen és túl – eddig nem sokan láttak fantáziát. S mivel az életmű még gyerekcipőben jár, reménykedhetünk az ötletes és következetes folytatásban.

Holdfény királyság (Moonrise Kingdom). Színes, feliratos amerikai játékfilm, 94 perc, 2012. Rendező-forgatókönyvíró-producer **Wes Anderson**; operatőr **Robert D. Yeoman**; forgatókönyvíró **Roman Coppola**.

Tetszik

Legyél az első az ismerőseid közül, akinek ez tetszik.

Kapcsolódó írások:

1. **Gyórfy Iván: Lukianosz a moziban (Becstelen brigantyk. Színes, feliratos amerikai–német háborús film, 153 perc, 2009. Rendező-forgatókönyvíró-producer Quentin Tarantino.)** A rablók és pandúrok, a B-szériás filmek és a mozimitológia...
2. **Gyórfy Iván: Derús önkínzás (Egy komoly ember (A Serious Man). Színes, feliratos amerikai vígjáték, 106 perc, 2009. Rendező-forgatókönyvíró-producer-vágó Joel Coen, Ethan Coen.)** Az Újvilág legsebezhetőbb testtájainak szadomazochista élvezettel történő boncolgatása után most...
3. **Gyórfy Iván: Félszeműnek áll a világ (A félszemű (True Grit). Színes, feliratos amerikai western, 106 perc, 2010. Rendező-forgatókönyvíró-producer Joel Coen,**

Ethan Coen.) „Így vagy úgy, a világon mindenért fizetni kell. Semmit nem...

4. **Györfly Iván: Fehérek közt egy amerikai (Lincoln. Színes, feliratos amerikai-indiai történelmi film, 150 perc, 2012. Rendező Steven Spielberg.)** Meglepő módon épp egy brit miniszterelnök, Lloyd George jelentette ki...
5. **Györfly Iván: Legenda újraírva (Robin Hood. Színes, feliratos amerikai–angol kalandfilm, 148 perc, 2010. Rendező-producer Ridley Scott;)** Nagy művészet egy agyonhasznált legendáról újat mondani, de Ridley Scottnak...

Cimkék: Györfly Iván